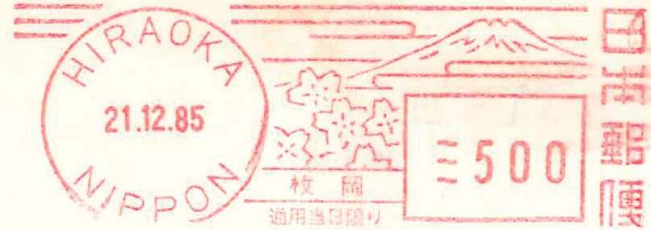

Masami ARAI
Chateau Nishimura 210
Yoshida 7-8-43
Higashi-Osaka, 578
J A P A N

قوله
عبدالله

Sayın Ziyad Ebüzziya
P.K. 440 - Sirkeci
İstanbul
T U R K E Y
(土耳其共和国)

Air Mail
航空郵便

PAR AVION
航空郵便

سوکیلی زیاد بک :

انگلیزجه اوله رق یازیلن "The Genç Kalemler and the Young Turks: A Study in Nationalism"

آدلی مقاله ۳، ODTÜ Gelişme Dergisi جلد ۱۲، صای ۳-۶ نسخه سنده یا یملانه به

قرارلشمشدی . بوندن طولای کین تموز آینده سزه یوللا دیغیم کو چول
بر طمانیته مقاله مل سبلیو غرافیا فسنده اوفاق بر دوزلته لازم کار

مالی صورون چوزیرسه کله جق آغوستوس ده Hamburg شهرنده آچیلن

"32nd International Congress for Asian and North African Studies"

قاتیلمق اوزره استانبول کمل ایسته ۲۰۰۰ او زمان سزکله

کوروشه یلمک او میدیله سزه جانن سلام و حرمتلری صونه دم

新井政美

Chateau Nishimura 210
Yoshida 7-8-43
Higashi-Osaka, 578
Japan.

9 Temmuz, 1985

Sevgili Ziyad Bey,

Haziran ayında yazdığım mektupta size söz verdiğim "Japonya'da Son Yıllarda Osmanlı Araştırmaları" başlıklı tanıtma makalenin bir kopyasını yolluyorum. Türkçe olarak doğru veya güzel olmayan cümleler bulursanız lütfen düzeltiniz.

Yıl başı münasebetiyle bana gönderdiğiniz mektubunuzda Tarih ve Toplum, Bilim ve Sanat ve Türk Edebiyatı dergilerini gösterdiniz. Bunların birinde veya başka her hangi bir dergide neşredilirse çok memnun olurum.

Bibliyografyada 31 No.lu makalemin İngilizcesi halen Ö.D.T.Ü. Gelişme Dergisi Yazı Kurulunca okunmaktadır. Karar alındığı zaman, bu tanıtma makalenin henüz çıkmamak takdirde, size tekrar yazarım. Osaka City University Tarih Bölümünde asistanlık ettiğim için Osaka'ya taşındık. ^{Anca} Tokyo'daki evimizde anne ve babam kaldığı için Tokyo'ya yazarsanız ^{da} alabilirim. Ağustos ayında oğlumuz ağabey olacak. Çok sıcak olduğu halde hepimiz iyiyiz. Sizin sağlıklarınızı candan diler, selam ve hürmetlerimizi sunarım.

新井 政美
Masami Arai

Japonya'da Son Yıllarda Osmanlı Araştırmaları

Masami Arai

Japon Türkolojisi yeni doğan bir çocuk değildir. Çin kaynaklarına dayanarak Orta ve Kuzey Asya'da hanlıklar kurmuş eski Türk kavimlerinin tarihi üzerine araştırmalarda bulunan Japon Türkologlar, Japon-Rus savaşından sonra, yani 20. yüzyılın başlarından itibaren, Kuzey-Batı Çin'de, Mançurya'da ve Moğolistan'da yaşayan Türk kavimleriyle ilgili etnografya çalışmalarına da başlamışlardır. Böylece Japon Türkolojisi, dünya Türkoloji çalışmalarında en başta gelenlerden biri olmuştur. Mesela, bu alanda çeşitli dillerde çok sayıda eser ortaya koymuş olan Masao Mori'nin Türkçe olarak yazdığı bir kısım makaleleri Türkler arasında da tanınır(1,2). 1981 yılında, Fransa'da çıkan Journal Asiatique dergisinde makalesini yayımlayan Takao Moriyasu, onun öğrencilerindedir(3). Yakınçağ Orta Asya tarihine ait Çağatayca kaynaklardan bir bölümü Masami Hamada tarafından Fransızca çevirisi ve gerekli açıklamalarla birlikte Latin harfleriyle yayımlandı(4).

Ancak, yukarıda zikredilen çalışmalar hep Orta Asya, daha doğrusu Çin Türkistanı tarihiyle ilgilidir. Buna karşılık, Osmanlı tarihine ilişkin araştırmaların Japonya'da çok ileri durumda olduğu söylenilemez. Ancak, yeni başladığı halde, Japonya'da Osmanlı araştırmaları da son yıllarda dikkate değer ölçüde ilerleme kaydetmiştir. Bu kısa yazımda, bu çalışmaların bir kısmını tanıtmaya çalışacağım.

İkinci Dünya Savaşından sonra Japonya'da Osmanlı tarihi araştırmalarını tek başına sürdürmüş olan Fujio Mitsuhashi, Osmanlı tarihi üzerine pek çok makale ve kitap yazmış bulunmaktadır(5,6). Onun yanında Türkçe öğrenmeye başlayan Yuzo Nagata, daha sonra Türkiye'de 4 yıl çalışıp 1969 yılında İstanbul Üniversitesinde doktora yaptı. Çeşitli vesikalara ve yazma eserlerine dayanarak tamamlanan ve 18. yüzyılda Osmanlı Devleti'nin iç bünyesinde meydana gelen büyük bir değişikliği âyanlık müessesesi açısından aydınlatan tezi, daha da genişletilip 7 yıl sonra kitap halinde ve Türkçe olarak Türkoloji çevresine

sunuldu(7). Başta Saruhan Sancağı olmak üzere Batı Anadolu'daki âyanların çiftliklerine ait belgeleri, yani tereke defterlerini, toplayarak onları Latin harfleriyle neşretmek yoluyla Osmanlı araştırmalarına hizmet eden Nagata(8), Bosna âyanlarının muhalle-fât defterlerini de bir kitap halinde yayımladı(9). Topladığı vesikaları inceleyerek konusunu 16. yüzyıldan 19. yüzyıl başlarına kadar Manisa kazası ve çevresindeki içtimaî hayatı aydınlatmaktan(10,11), 19. yüzyılda bu hayatın Batı emperyalizminin ve Osmanlı Devletinin merkezîyetçi siyasetinin etkiler altında bozulmasına kadar genişlemektedir(12).

Aşıkpaşazade tarihini tetkik ederek Osmanlı Devletinin kuruluş dönemi tarihini araştırmış olan Koichiro Koyama, bir yandan bu konudaki araştırmalarını ilerletmeğe çalışırken(13), diğer yandan çağdaş Türk edebiyatıyla da ilgileniyor(14). Onun öğrencilerinden Jin Yonebayashi ise Aşıkpaşazade, Neşrî ve Uruc tarihleri başta olmak üzere, çeşitli kaynaklara dayanarak Anadolu beğlerbeğiliğinin 1416 ile 1421 yılları arasında kurulduğu görüşünü ileri sürdü(15). Osmanlı Devletinin ilk devirleri üzerinde araştırmalar yapmakta olan Yonebayashi'nin, imparatorluğun 14. yüzyıldaki gelişmelerini askerî teşkilâtı açısından izah eden bir makalesi de vardır(16). Kayoko Yamamoto Hayashi, Fatih II. Mehmed devrinde İstanbul'un yeniden kurulması meselesini vakfiyelere dayanarak açıkladı(17). Kendisi çalışmalarını daha da ilerletmek üzere hâlen İstanbul'da bulunmaktadır.

Sicill-i Osmanî'de kaydedilen paşaların, Osmanlı toplumunun hangi sınıflarından geldiklerini araştırıp, devlet adamlarının niteliğindeki değişikliği açıklayan doktora tezi Tokyo Üniversitesi Hukuk Fakültesince kabul edilen Tadashi Suzuki, öte yandan Osmanlı düşünürlerinde sosyal organizma fikirleri hakkında da bir makale hazırladı(18). Suzuki, siyasal bilgiler doçenti olarak, Orta Doğu'da meydana gelen çeşitli meselelerle de ilgilenmektedir. Sultan Cem üzerinde çalışmalar yapan Eiji Shintani, incelemelerinin bir bölümünü yakında yayımlayacaktır(19). Osmanlı idaresi altında Bulgaristan'daki Gospodarlık konusunu incelemiş olan Hiroki Odaka ise, sonradan, 17. yüzyılda Osmanlı Devletinde askerî durum üzerine araştırmalarda bulundu(20). Aynı araştırmacı ayrıca 1535'te Fransa'ya verilen kapitülasyonlar hakkında da bir makale yazdı(21).

Geçen yıl Japonya'da Yakınçağ Osmanlı tarihiyle ilgili güzel bir eser yayımlandı: Bu, Masayuki Yamauchi'nin Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır adlı kitabıdır(22). Yazarı Kahire'de bulunan Türkçe ve Arapça arşiv belgelerine dayanarak 1866 ile 1867 yıllarında İsmail Paşa'nın Girit'e karşı giriştiği askerî harekât ve Mısır'ın Osmanlı Devletinden ayrılması konusunu incelemiştir. Daha önce Kurtuluş Savaşının Sovyet Rusya ile olan ilişkilerini araştırmış olan Yamauchi, son yıllarda Türkçeden başka Rusça, Rumca v.s. gibi çeşitli dillerde yazılmış kaynakları inceleyerek Çerkes Ethem'in liderliği altında teşkil edilen Yeşil Ordu ve partizan hareketleri üzerine de makaleler yayımladı(23,24). Onun Kahire'deki vesikalara dayanıp Giritli devrimcilerin iç bünyesini açıklayan başka bir makale^{si} de vardır(25).

Üç yıl Ankara'da Jön Türk hareketi konusunda araştırmalarda bulunan Kunihiro Shidara, bu hareketin çeşitli yönlerini aydınlatan yazılar yazdı(26,27). Shidara, Meşrutiyetin ilanından sonra başlatılan ordu ıslahatı sonucunda yeni ordunun iç bünyesinde meydana gelen değişikliğin 31 Mart Olayının sebeplerinden biri olduğu da ortaya koydu(28). Başka bir makalesinde ise, Mustafa Kemal'in arzu ve kararı hilafına subayların giderek siyasete karışmaya başladığını gösterdi(29). Avrupa kuvvetlerine karşı 19. ve 20. yüzyıllarda Osmanlı düşünürlerinin gösterdikleri tepkileri ve görüşlerindeki değişmeleri aydınlatmak isteyen Masami Arai, Namık Kemal'in fikirleriyle ilgilenerek, bu konudaki bir makale yazdıktan sonra, Londra Hürriyet'inin içindekileri hazırladı(30). Öte yandan Genç Kalemler, Türk Derneği, Türk Yurdu ve Yeni Mecmua dergilerini inceleyerek Jön Türkler döneminde Türk milliyetçiliğinde, birisi Osmanlılığın aleyhinde bulunmamak üzere, iki büyük akımın bulunduğu görüşünü öne sürdü(31,32,33). Ayrıca, İslâm Mecmuası'nda görünen milliyetçilerin dinî görüşüyle de ilgilenmektedir.

Batlı Türkologlar ana dillerinde yazsalar da Türkler dahil olmak üzere dünya Türkologlarının çoğuna yazılarını okutabilmelerine karşılık, Japon Türkologların ana dilinde yazdıkları makaleleri Japon adaları dışında pek bilinmez. Bu kısa yazımın Japonya'daki Türkoloji çalışmalarının tanınmasına ve ilgi uyandırmasına az da olsa katkıda bulunmasını dilerim.

Bibliyografya

- (1) Mori, Masao:
"A-shin-tê Yuan-chên ve Tonyuquq," İslam Tetkikleri Enstitüsü Dergisi, V/1-4, 1973.
- (2) -----:
"«Bökli» veya «Bikli» Şekillerinde Transkripsiyon edilen bir Kelime Üzerine," VIII. Türk Tarihi Kongresine Sunulan Bildiriler, II, 1981.
- (3) Moriyasu, Takao:
"Qui des Ouigours ou Tibétains ont gaguê en 789-792 à Beş-baliq?" Journal Asiatique, CCLXIX, 1981.
- (4) Hamada, Masami:
"L'«Histoire de Hotan» de Muhammad A'lam," I-III, Zinbun, 15, 16, 18, 1979-1982.
- (5) Mitsuhashi, Fujio:
Osuman Toruko Shiron(Osmanlı Tarihi . Üzerine Araştırmalar). Tokyo, 1966.
- (6) -----:
Sureiman Taitei(Kanûnî Sultan İ. Süleyman). Tokyo, 1971.
- (7) Nagata, Yuzo:
Muhsin-zade Mehmed Paşa ve Âyânlık Miessesesi. Tokyo, 1976.
- (8) -----:
Some Documents on the Big Farms(Çiftlik) of the Notables in Western Anatolia. Tokyo, 1976.
- (9) -----:
Materials on the Bosnian Notables. Tokyo, 1979.
- (10) -----:
"16. Yüzyılda Manisa Köyleri," Tarih Dergisi, 32, 1979.
- (11) -----:
"Âyân-so to Chiiki Shakai: Kara Osuman Ouru Hyusein Aga o Jirei to shite,"(Âyânlar ve Toplum: Karaosmanoğlu Hüseyin Ağa hakkında Tereke Defterlerine dayalı bir Araştırma)
Masao Mori(derl.), Nairiku Ajia Nishi Ajia no Shakai to Bunka. Tokyo, 1983.
- (12) -----:
"Efe Zeibeki Tachi no Koto: Toruko Kindaishi no İchi Danmen," (Efeler ve Zeybekler Hakkında: Yakınçağ Türkiye Tarihinden bir Yaprak) İsuramu Sekai, 18, 1981.

- (13) Koyama, Koichiro:
"Shoki Osuman-shi ni Kansuru Shin-shiryō: Gazi Evrenosu no Boshimei," (Osmanlı Devletinin İlk Dönemlerine Ait Yeni bir Kaynak: Gazi Evrenos'un Mezar Kitabesi) Shiho, 8, 1978.
- (14) -----:
"Anatoria no Sanzoku: İnje Memetto o Megutte," (Anadolu'da Eşkiyalar: Yaşar Kemal'in «İnce Memed»i Üzerine) Masao Mori (derl.), a.g.e.
- (15) Yonebayashi, Jin:
"Osuman-cho Shoki no Beirerubeiriku-sei," (Osmanlı Devletinin İlk Döneminde Beğlerbeğilik) Ajia Afurika Gengo Bunka Kenkyu, 24, 1982.
- (16) -----:
"Osuman Oruhan Jidai no Gunji Shudan," (Osman ve Orhan Dönemlerinde Askerî Teşkilât) Shiho, 7, 1977.
- (17) Hayashi, Kayoko Yamamoto:
"Jugo-seiki Kouhan no İsutanburu," (15. Yüzyılın İkinci Yarısında İstanbul) Ochanomizu Shigagu, 25, 1982.
- (18) Suzuki, Tadashi:
"Osuman Shakai Shiso no İchi Sokumen: ^{Yukitaiteki Shakaikan/} ~~Shakai Yukitai Sotsu~~ no Tenkai," (Osmanlı Sosyal Düşüncesinin bir Yönü: Sosyal Organizma Teorisinin Gelişmeleri) İsuramu Sekai, 14, 1978.
- (19) Shintani, Eiji:
"Surutan Jemu no Jidai no Osuman-cho to Yoroppa," (Sultan Cem Döneminde Osmanlı İmparatorluğu ile Avrupa) Seinan Ajia Kenkyu, 24, 1985.
- (20) Odaka, Hiroki:
"Junana-seiki Kouhan Toruko no Gunji Jousei," (17. Yüzyılın İkinci Yarısında Osmanlı İmparatorluğunda Askerî Durum) Aichi-Gakuin Daigaku Bungaku-bu Kiyo, 9, 1979.
- (21) -----:
"1535-nen no Furansu no kapichureshon ni Tsuite," (1535'te Fransa'ya Verilen Kapitülasyonlara Dair) Masao Mori (derl.), a.g.e.
- (22) Yamauchi, Masayuki:
Osumanteikoku to Ejiputo (Osmanlı İmparatorluğu ile Mısır: 1866-67 Yıllarında Girit'e Karşı Yapılan Hareketlere İlişkin Siyasal Tarihi Açısından bir Araştırma). Tokyo, 1984.

- (23) -----:
"Toruko Kakumei to Shakaishugi,"(Türk İnkılabı ve Sosyalizm)
Shiso, 623, 1976.
- (24) -----:
"Reflections on the Social Movements during the National
Liberation War of Turkey," Ajia Afurika Gengo Bunka Kenkyu,
15, 1978.
- (25) -----:
" Kureta Kakumei ni Okeru Parikaria no Naibu Kozo,"(Girit
İhtilalinde Devrimcilerin İç Bünyesi) Masao Mori(derl.)a.g.e.
- (26) Shidara, Kunihiro:
"Seinen Toruko-jin Kakumei Zenya, "(Jön Türk İnkılabının Öncesi:
Resneli Niyazi Bey'in Ayaklanmasının Tarihi Önemi)
Oriente, XXI/1, 1978.
- (27) -----:
" Dai-niji Rikkentaisei Seiritsu Chokugo no Jokyo,"(İkinci
Meşrutiyetin İlanından Sonraki Durum; Jön Türklerin İç
Kavgaları Üzerine) İsuramu Sekai, 16, 1979.
- (28) -----:
"Seinen Toruko-Jin to Osuman-cho Gun,"(Genç Türkler ile Osmanlı
Ordusu: Subayların Niteliği Üzerine bir Araştırma) Nakajima
Bin Sensei Koki Kinen Ronshu. Tokyo, 1981.
- (29) -----:
"Koudou-Gun no Shido Rinen no Henka,"(Hareket Ordusunda İlke
Değişikliği) Masamo Mori(derl.), a.g.e.
- (30) Arai, Masami:
"Shin-Osumanjin Kyokai Kan«Jiyû»shi Mokuroku,"(Yeni Osmanlılar
Cemiyetinin Çıkardığı«Hürriyet» gazetesinin Fihristi)
Toyo Gakuho, LXIII/3-4.
- (31) -----:
"Genchi Karemureru to Seinen Toruko Jin,"(Genç Kalemler ve
Jön Türkler) Shigaku Zasshi, XCIII/4, 1984.
- (32) -----:
"Toruko Kyokai no Setsuritsu to Sono Katsudo,"(Türk Derneğinin
Kuruluş ve Faaliyetleri) Toyo Gakuho, LXV/3-4.
- (33) -----:
"Tyuruku Yurudu Kenkyu Josetsu,"(Türk Yurdu Dergisi Hakkında
Araştırmalara Giriş) Oriente, XXIIIX/1, 1985.